

beter geacht werd dan die waaraan het Centraal bureau voor de statistiek zich houdt.

Uit Tabel I zal blijken op welke wijze de onderscheidene gezindten op 31 December 1909 in de krankzinnigengestichten vertegenwoordigd waren. Ter voorkoming van misverstand zij terstond opgemerkt, dat de hooge verhoudingscijfers voor de Lutherschen en Israëlieten ten deele is toe te schrijven aan het milieu waarin de personen, behoorende tot deze gezindten, leven. De Lutherschen en de Israëlieten wonen voor het meerendeel in de groote steden zoodat in hun cijfers zich de invloed van de centralisatie der bevolking in die steden doet gelden.

Toen ik een dergelijke tabel opstelde voor hen, die uit Amsterdam in de gestichten waren opgenomen bleken de verschillen aanmerkelijk geringer. Hierop kan ik thans niet nader ingaan.

Uit Tabel I blijkt, dat het verhoudingscijfer voor de personen niet behoorende tot eene kerkelijke gezindte buitengewoon laag is, niet meer bedraagt dan 10 % van het cijfer, dat als gemiddelde voor het geheele Rijk geldt.

Bij het voortgaan op den weg door Mr. VAN HOUTEN ingeslagen komen wij dus tot zulke verwonderlijke verhoudingscijfers dat ieder het onbetrouwbare van al die cijfers zal inzien. Het is duidelijk, dat de weg, welke ingeslagen is een foutieve moet heeten. Waarom al die verhoudingscijfers geen vertrouwen verdienen is niet zoo moeilijk in te zien. In de statistiek toch ontleent een cijfer zijn waarde aan de bron waaruit het afkomstig is. Verhoudingscijfers zijn dus alleen dan betrouwbaar wanneer de gegevens waaraan zij zijn ontleend afkomstig zijn uit een zelfde bron of uit bronnen wier gelijkwaardigheid als voldoende vaststaand mag worden beschouwd.

Dit is nu bij de boven weergegeven cijfers volstrekt niet het geval.

De cijfers van de volkstelling zijn ontleend aan de kaarten, welke ieder burger voor zich of zijn gezin geheel naar zijn beste weten heeft kunnen invullen. De opgaven betreffende suicide, mortaliteit en de geïnterneerden of verpleegden in gestichten zijn uit geheel andere bron. Het is duidelijk, dat de directies der penitenciaire inrichtingen en der krankzinnigengestichten niet op of tegen 31 December 1909 aan elk der geïnterneerden (of verpleegden) de gegevens hebben gevraagd, welke op de kaarten der